

L. RUSKULIS
Mukolaiv

THE USAGE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THEORETICAL AND METHODOLOGICAL TRAINING OF FUTURE TEACHER OF UKRAINIAN LANGUAGE

The article analyzes the essence of interactive learning as a special form of cognitive activity that provides for the acquisition of professional experience in the educational process. The interactive learning is determined as a creative work of student groups, as a significant level of motivation and emotionality, as the interaction of the group and the teacher. The interactive learning demonstrates the practice of introducing in the learning process communicative and active approach to learning. We attempt to characterize the types of interactive learning: the game (business, imitation, simulations, operational role), game design, training, Synanon-method, microlearning, case method and situational tasks. We offered the methods of their conduct.

Key words: interactive learning, mutual learning, technologies of interactive learning, nonstandard organization of training activities.

Л. РУСКУЛИС
г. Николаев

ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА

В статье проанализировано интерактивное обучения как специальную форму познавательной деятельности, что предусматривает приобретение профессионального опыта в учебном процессе, определяется креативной работой студенческой группы, значительным уровнем мотивации и эмоциональности, взаимодействием группы и преподавателя; демонстрирует практику внедрения в учебный процесс коммуникативно-деятельностного подхода к обучению; охарактеризовано виды интерактивного обучения: игра (деловая, имитационная, симуляция, операционно-ролевая), игровое проектирование, тренинги, синанон-метод, метод кейса и ситуативные задачи; предложена методика их проведения.

Ключевые слова: интерактивное обучение, технологии интерактивного обучения, нестандартная организация учебной деятельности.

Стаття надійшла до редколегії 10.11.2015

УДК 378:811.161.2

Н. В. РЯБОВОЛ
м. Київ
n-ryabovol@mail.ru

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ МОРФЕМІКИ Й ДЕРИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

У статті проаналізовано суть поняття «інформаційно-комунікаційні технології навчання», визначено місце інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні морфеміки й деривації майбутніх учителів української мови і літератури. Узагальнюючи подані в науковій літературі тлумачення ключового поняття статті, досвід засвоєння студентами – майбутніми філологами основних понять морфеміки й деривації, автор доходить висновку, що методично правильно організована навчальна діяльність із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій дасть змогу майбутнім філологам навчитися визначати способи словотворення, здійснювати словотвірний і морфемний аналіз та ін.

Ключові слова: технології навчання, інформаційно-комунікаційні технології навчання, електронне предметно-методичне портфоліо, мультимедійні презентації.

Активне впровадження в освітній процес нових технологій навчання зумовлює зміни у виборі форм, методів і засобів, зрештою зміни самої стратегії організації навчання у ви-

щих закладах освіти. Ми можемо багато міркувати про їхню доцільність і актуальність, вплив на освітнє середовище, водночас не заперечуватимемо їхнього позитивного

впливу на процес формування професійних умінь і навчочок майбутніх фахівців, оскільки саме технології навчання є тією сумою науково обґрунтованих заходів виховного впливу на людину чи групу людей, окрему галузь професійної підготовки педагога, пов'язану з його творчістю і майстерністю [6, 66–70].

Серед сучасних технологій навчання особливої популярності набули інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Зрозуміло, що будь-яка технологія навчання за своєю суттю інформаційна, адже «основу технологічного процесу навчання становить інформація і її рух (перетворення), навчально-виховний процес завжди супроводжується обміном інформацією між педагогом і студентом» [5, 30]. Водночас у сучасному розумінні інформаційно-комунікаційною технологією навчання науковці вважають таку, що передбачає використання програмних і технічних засобів (кіно-, аудіо- й відеозасоби, комп'ютери, телекомунікаційні мережі тощо) для роботи з інформацією. Не викликає сумнівів і думка, що ці технології дають змогу створювати, зберігати, переробляти інформацію і забезпечувати ефективні способи її подання споживачеві, є могутнім інструментом прискорення прогресу в усіх галузях розвитку суспільства, визначають конкурентноздатність країни, регіону, галузі, окремої організації чи освітнього закладу. При цьому важлива роль у процесі створення і використання інформаційно-комунікаційних технологій належить системі вищої освіти як основному джерелу висококваліфікованих кадрів і потужній базі фундаментальних і прикладних наукових досліджень [5, 29].

Останнім часом проблема використання ІКТ у навчально-виховному процесі закладів освіти стає предметом багатьох наукових досліджень українських і закордонних учених. Певні аспекти впровадження ІКТ у фахову підготовку майбутніх учителів української мови і літератури висвітлено в наукових дослідженнях Н. Голуб, О. Захарчук-Дуке, О. Караман, О. Кучерук, А. Нікітіної, О. Семенов, Т. Симоненко та ін. На думку О. Кучерук, збагачення системи методів навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій навчального призначення дає змогу розши-

рити інформаційний простір для навчальної діяльності, ефективніше вплинути на мотиваційну сферу, що, у свою чергу, забезпечує інноваційне середовище для розвитку творчого потенціалу [3, 4]. Водночас можемо констатувати, що в українській лінгводидактиці бракує досліджень, присвячених проблемі застосування ІКТ під час навчання морфеміки й деривації майбутніх філологів.

Мета статті – проаналізувати зміст поняття «інформаційно-комунікаційні технології навчання», визначити місце інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні морфеміки й деривації майбутніх учителів української мови і літератури.

Аналіз і синтез наукових праць перекоонує, що дослідники по-різному тлумачать поняття «інформаційно-комунікаційні технології». Зокрема, А. Янковець вважає, що інформаційно-комунікаційні технології не лише впливають на характер трансформації світової цивілізації, а й зумовили масову потребу в самостійному навчанні й постійному підвищенні кваліфікації [7, 3]. Р. Гурін зазначає, що нові інформаційні технології варто розглядати як упровадження нових підходів у навчально-виховний процес, орієнтований на розвиток інтелектуально-творчого потенціалу людини з метою підвищення його ефективності завдяки застосуванню сучасних технічних засобів [1, 8].

Погоджуємося зі зробленими О. Захарчук-Дуке узагальненнями, які вона робить у процесі студіювання наукових джерел, а саме: інформаційно-комунікаційні технології – це інноваційне технічне забезпечення та сукупність комп'ютерно зорієнтованих методів і засобів навчання з високою адаптивністю, що сприяють оптимізації навчального процесу у вищих навчальних закладах на засадах індивідуалізації, диференціації й інтенсифікації, розвивають інтелектуальний і творчий потенціал майбутніх учителів української мови і літератури [2, 6]. Вважаємо це визначення найбільш повним і візьмемо його за основу в нашій науковій студії.

У галузі освіти виділяють (О. Захарчук-Дуке, О. Кучерук, А. Нікітіна, О. Семенов, Т. Ясак та ін.) такі напрями впровадження ІКТ: у підготовці педагога до навчальних за-

нять, під час навчання як співдіяльності в аудиторії, у процесі самостійної індивідуальної роботи учнів або студентів, зокрема й в умовах дистанційного навчання. У підготовчій роботі до організації й проведення навчальних занять із застосуванням ІКТ педагог може скористатися пошуковими системами Інтернету, зайти на сайти, що містять навчальні матеріали, пояснення до текстів, дидактичні ігри, кросворди, відеоролики, а також створити власну освітню веб-сторінку або блог тощо.

Крім того, переважна більшість дослідників переконана: застосування ІКТ у підготовці вчителів української мови і літератури дає змогу інтенсифікувати передачу інформації, розширити дидактичний потенціал ілюстративного матеріалу, унаочнити проблемні ситуації, організувати пошукову діяльність майбутніх учителів-словесників, забезпечити емоційність навчання, підвищити мотивацію студентів, значною мірою індивідуалізувати й диференціювати навчальний процес. Зауважимо, що впровадження ІКТ у навчально-виховний процес змінює і характер діяльності викладача – він одночасно виконує роль дослідника, програміста, організатора, консультанта. Отже, завдання викладача під час застосування ІКТ – методично правильно організувати навчально-дослідницьку діяльність студентів.

ІКТ мають значні можливості дидактичного застосування на заняттях із «Сучасної української літературної мови», зокрема під час засвоєння розділу «Морфеміка. Словотвір», оскільки дають змогу формувати вміння майбутніх словесників збирати, узагальнювати й систематизувати необхідну інформацію, організувати дослідницько-пошукову роботу та контроль за її наслідками, урізноманітнити форми й методи навчальної діяльності студентів, оптимізувати їхню навчальну роботу.

З огляду на це, особливої актуальності набуває створення студентами власного електронного портфоліо (мовного або предметно-методичного). У наукових розвідках К. Климової «*Мовне портфоліо у системі безперервної самопідготовки майбутніх учителів до мовнокомунікативної професійної дія-*

льності», О. Кучерук «*Основні напрями розвитку електронної лінгводидактики*» та ін. обґрунтовано його важливість для формування професійної компетентності майбутніх учителів-словесників. На нашу думку, одним зі складників портфоліо має бути підрозділ (файл, сторінка тощо), присвячений розгляду основних понять морфеміки і деривації. Зміст цього підрозділу кожен студент формує індивідуально залежно від власних потреб. Це можуть бути взірці морфемного й словотвірного аналізу слів, оскільки саме їх виконання викликає найбільші складнощі, пам'ятки «Як правильно виконати морфемний розбір слова», «Чим словотвірний аналіз відрізняється від морфемного», конспекти наукових досліджень з актуальних проблем не лише лінгвістики, але й лінгводидактики, розроблені мультимедійні презентації, які можна використати в подальшій професійній діяльності тощо.

Переваги мультимедійних презентацій не заперечні: послідовність подання матеріалу може змінюватися залежно від аудиторії чи мети лекції, є можливість повернутися до вже розглянутих питань; презентація може містити стислий конспект лекції або тези; використання мультимедійних ефектів у презентації дає змогу зосередити увагу слухачів на основному і сприяє кращому запам'ятовуванню інформації; можна досить швидко створити потрібну кількість копій електронної презентації; зручна транспортабельність презентації – невеликий обсяг і можливість пересилати матеріали електронною поштою [4, 23]. Розробляючи презентації для лекцій з морфеміки і словотвору, вважаємо за необхідне включити до їх змістового наповнення протилежні погляди науковців на тлумачення лінгвістичних понять (це дозволить у межах лекції змоделювати наукову дискусію), схеми й таблиці, наприклад, «Способи словотворення» (із подальшим самостійним дослідженням студентами тенденцій у словотворенні в сучасній українській літературній мові), зіставний аналіз схем морфемного й словотвірного розбору слів (із наступним порівнянням зі шкільними схемами розбору) тощо.

Особливої актуальності останнім часом набувають електронні словники, що дозволя-

ють швидко, без будь-яких зусиль розміщувати різноманітні визначення понять. Тому одним із індивідуальних проблемно-дослідницьких завдань студентів може бути створення власних словотвірних і морфемних електронних словників. Розроблений словник студент може розмістити на власній вебсторінці або блозі, обговорити правильність подання інформації з однокласниками і викладачем, доповнювати й удосконалювати не лише під час навчання у вищому закладі освіти, але й протягом професійної діяльності.

Отже, методично правильно організована навчальна діяльність із застосуванням ІКТ дасть змогу майбутнім філологам опанувати поняття морфеміки і деривації, навчитися виокремлювати семантико-структурну похідність мотивованих номінацій, визначати способи утворення слів, здійснювати словотвірний і морфемний аналіз; конструювати слова і використовувати їх у власних висловлюваннях та ін. Перспективним напрямом дослідження вважаємо аналіз найбільш ефективних методів і прийомів навчання морфеміки і деривації майбутніх учителів української мови і літератури.

Список використаних джерел

1. Гурін Р. С. Роль та сутність використання нових інформаційних технологій у навчальному процесі

N. RIABOVOL

Київ

USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE STUDY OF MORPHEMIC AND DERIVATION OF THE FUTURE TEACHERS OF UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE

The article analyzes the concept of «information and communication technology of study», defines the place of information and communication technologies in teaching morphemic and derivation of the future teachers of the Ukrainian language and literature. Summarizing presented in the scientific literature of interpretation of key concepts of the scientific article, the experience of mastering the students – future philologists basic concepts of morphemic and derivation, the author concludes that methodically properly organized training activities with the use of information and communication technologies will enable future philologists to master the concept of morphemic and derivation learn identify ways of forming words, to carry out derivation and morphemic analysis.

Key words: technology training, information and communication technology training, electronic subject and methodological portfolio, multimedia presentations.

Н. В. РЯБОВОЛ

г. Киев

ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ МОРФЕМИКЕ И ДЕРИВАЦИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

В статье проанализировано понятие «информационно-коммуникационные технологии обучения», определено место информационно-коммуникационных технологий в обучении морфемике и деривации будущих учителей украинского языка и литературы. Обобщая представленные в науч-

сі на прикладах гіпертекстових технологій у педвузах / Р. С. Гурін // Нові інформаційні технології навчання в навчальних закладах України : наук. метод. зб. – Одеса : Одеський НМУ, 2001 – Вип. 8: Педагогіка (Ч. 1). – С. 155–158.

2. Захарчук-Дуке О. О. Розвиток культури мовлення майбутніх учителів української мови і літератури з використанням інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / О. О. Захарчук-Дуке ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ, 2015. – 20 с.
3. Кучерук О. А. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій у системі методів мотиваційного забезпечення процесу навчання української мови [Електронний ресурс] / О. А. Кучерук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – № 1 (27). – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/626/478>
4. Мокрогуз О. П. Мультимедійна презентація в системі засобів навчання [Електронний ресурс] / О. П. Мокрогуз // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2009. – № 8. – С.21–23. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/komp_2009_8_7.pdf
5. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ/ В. Ю. Стрельников, І. Г. Брітченко. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 309 с.
6. Щуркова Н. Е. Педагогическая технология как учебная дисциплина / Н. Е. Щуркова // Педагогика. – 1993. – № 2. – С. 66–70.
7. Янковець А. В. Нові інформаційні технології як засіб самостійного навчання іноземної мови майбутніх офіцерів-прикордонників / А. В. Янковець // Соціально-економічні проблеми сталого розвитку українського суспільства : зб. тез доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф. – Мелітополь : ЗІДМУ, 2004. – С 9.

ной литературе толкования ключевого понятия научной статьи, опыт усвоения студентами – будущими филологами основных понятий морфематики и деривации, автор делает вывод, что методически правильно организованная учебная деятельность с применением информационно-коммуникационных технологий позволит будущим филологам овладеть понятиями морфематики и деривации, научиться определять способы образования слов, осуществлять словообразовательный и морфемный анализ.

Ключевые слова: технологии обучения, информационно-коммуникационные технологии обучения, электронное предметно-методическое портфолио, мультимедийные презентации.

Стаття надійшла до редколегії 12.10.2015

УДК 378.147

А. Ю. САДОВАЯ

г. Николаев

sadovaya_anna@mail.ru

ИГРОВЫЕ МЕТОДЫ ПРОВЕРКИ ЗНАНИЙ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК СРЕДСТВО АКТИВИЗАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ

В статье рассматривается игра как форма контроля учебного процесса и средство активизации познавательной деятельности студентов, раскрывается содержательное и методическое сопровождение игры. Особое внимание уделяется организации игровой формы проверки знаний студентов применительно к их профессиональной деятельности. Проанализировано влияние игровых методов обучения и контроля на учебную деятельность студентов, процесс подготовки специалистов в вузе, средство достижения учебных, воспитательных и развивающих целей коллективного характера. Игровые формы проверки знаний по русскому языку имеют большие возможности проявления творческих способностей для самого преподавателя в организации занятий.

Ключевые слова: игра, игровые методы, интерактивные методы, учебная игра.

В настоящее время учебный процесс требует постоянного совершенствования, так как происходит смена приоритетов и социальных ценностей: научно-технический прогресс все больше осознается как средство достижения такого уровня образования, который в наибольшей мере отвечает удовлетворению постоянно повышающихся потребностей человека, развитию духовного богатства личности. Задача любого высшего учреждения – не только выпуск специалистов, получающих подготовку высокого уровня, но и включение студентов уже в процессе обучения в разработку принципиально новых технологий. При этом важно развивать у студентов такие способности, как творческая активность, креативное мышление, умение оценивать, рационализировать, быстро адаптироваться к изменчивым условиям.

Разработка и внедрение интерактивных методов обучения осуществляется многими педагогами и психологами (И. Г. Абрамова [1], В. Г. Василенко [2], Е. Н. Лукаш, В. И. Маршев [3], Е. К. Погребная [4] и др.), но недостаточно изучено использование игровых методов проверки знаний по русскому языку.

Цель статьи – рассмотрение влияния игровых методов обучения и контроля на учебную деятельность студентов и процесс подготовки специалистов в вузе.

Игровые методы проверки знаний, применяемые в педагогической практике учебных заведений, относятся к интерактивным методам обучения. Это объясняется тем, что в них преобладает продуктивно-преобразовательная деятельность студентов. Среди основных функций игрового обучения выделяют познавательную, исследовательскую, воспитательную, а также функцию контроля [1, 85].

Игры являются одним из важнейших и эффективных элементов подготовки будущих филологов. Участвуя в них, студенты приучаются решать профессиональные задачи в современных условиях. Игровые формы проверки знаний активизируют познавательную деятельность студентов, стимулируют развитие творческих способностей.

В настоящее время различают три сферы применения игрового метода: учебная сфера (учебный метод применяется в учебной программе для обучения, повышения квалифи-